

ความรู้เรื่อง คู่มือส่งเสริมพัฒนาการผ่านการเล่นและกิจกรรมเสริมประสบการณ์สร้างสรรค์ รายชื่อ

- ๑.นายแพทย์สุรัตน์ สิรินนทกานต์
- ๒.นางมณฑาทิพย์ เทตานุรักษ์
- ๓.นางชนัญญา รัตนรงค์
- ๔.นางสุภัทรา จอประเสริฐกุล
- ๕.นางสายสุตา เสือยันต์
- ๖.นางนงลักษณ์ งามเจริญ

กลุ่มงานคลินิกพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมบริการสุขภาพเด็กดี

เนื้อหา

การส่งเสริมพัฒนาการผ่านการเล่น สำหรับเด็กปฐมวัย

การเล่น คือกระบวนการสร้างการเรียนรู้ทางด้านสมองช่วงเด็กปฐมวัย อายุแรกเกิดจนถึง ๖ ปี ผ่านกิจกรรมการเล่นที่หลากหลายด้วยการสนับสนุน และกระตุ้นให้เกิดการเล่นจากผู้ร่วมเล่น คือ พ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดูเด็ก ครู ภายใต้สภาพแวดล้อม พื้นที่ สื่อ ของเล่นที่เหมาะสมและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ ตามวัยของเด็ก อย่างอิสระ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกๆ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม - จิตใจ และสมองของเด็ก ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เด็กมีพัฒนาการ เกิดทักษะ การใช้ชีวิต และเติบโตสมวัย เตรียมพร้อมก้าวสู่วัยทำงานที่มีคุณภาพ สามารถนำพาประเทศไปสู่โลกอนาคตศตวรรษที่ ๒๑ โดยสมบูรณ์

พฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัย

๑.พฤติกรรมการเล่นของเด็กวัย ๐-๑ ปี

เด็กวัยนี้ในช่วงแรกเกิด -๓ เดือน จะยังไม่สนใจกับการเล่นมากนัก แต่มักจะเริ่มพัฒนาประสาทสัมผัสการมองเห็นและได้ยิน การแขวนของเล่นที่สดใสที่แกว่งไกวแล้วมีเสียงกรุ๊งกริ๊งช่วยให้เด็กกรอกสายตา ฝึกการมองเห็นและการฟังได้สังเกตความเคลื่อนไหว เมื่อเด็กสามารถบังคับใช้กล้ามเนื้อมือในการเคลื่อนไหว ขา มือ เด็ก จะชอบคว้าจับและสนใจต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ของเล่นที่เด็กชอบ คือ ของที่ถือได้มีสีสันและมีเสียง เด็กจะชอบเอาของเล่นเข้าปาก จึงต้องระมัดระวังเรื่องความปลอดภัย จนเมื่อเด็กเริ่มนั่งได้และหยิบจับด้วยนิ้วได้คล่องขึ้น เด็กจะชอบหยิบจับปลั๊กของเล่นไปมา และสนใจค้นหา สิ่งที่ปิดซ่อนควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้มือและเข้าคลานค้นหาสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง นอกจากนี้เด็กจะชอบฟังเสียงของคำและจังหวะกระแทกๆ ของการแน่นคำด้วยเสียงต่ำ การเล่นร้องบทกลอนง่ายๆ ล้อเลียนเด็กพร้อมกับการแสดงสีหน้าท่าทางด้วยจะทำให้เด็กรู้จักเลียนเสียงที่ฟังสนุกกับการฟังเสียงของคำสัมผัสและจำคำง่ายๆ ได้ในเวลาต่อมา

๒. พฤติกรรมการเล่นของเด็กวัย ๑-๒ ปี

เด็กวัยนี้เริ่มเดินได้เองบ้าง แม้จะไม่มั่นคงนัก แต่ก็ชอบเกาะเครื่องเรือนเดินจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ทำให้ได้เรียนรู้ถึงระยะทาง และฝึกการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อต่างๆ ของเล่นควรเป็นกล่องกระดาษมีเชือกร้อยต่อกัน เด็กจะสนุกกับสิ่งใหม่ๆ ที่พบเห็นชอบปีนป่ายขึ้นบันได มุดใต้โต๊ะ เป็นการฝึกทักษะการเคลื่อนไหวซึ่งยังต้องการช่วยเหลือความปลอดภัยจากผู้ใหญ่ นอกจากนี้ เด็กชอบเล่นน้ำ เล่นทราย เป็นการพัฒนาความรู้สึกในการสัมผัส และการฝึกการใช้กล้ามเนื้อ นิ้วมือ มือ แขน การหาของเล่นอ่อนนุ่ม หรือทำด้วยพลาสติกที่ปลอดภัยในเด็กได้ถือจับและโยนเล่น จะช่วยฝึกกล้ามเนื้อเด็กได้ดี

๓. พฤติกรรมการเล่นของเด็กวัย ๒-๔ ปี

เด็กวัยนี้อยากรู้อยากเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง เด็กเคลื่อนไหวได้คล่องขึ้น และทรงตัวได้ดี เพราะกล้ามเนื้อแขนขาแข็งแรงมากขึ้น ทำให้ชอบเล่นที่ออกแรงมากๆ ไม่ว่าจะเป็นวิ่งเล่น กระโดด ปีนป่าย ม้วนกลิ้ง เตะ ขว้างลูกบอล และขี่จักรยานสามล้อ เป็นการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่ให้แข็งแรงและเคลื่อนไหว กระฉับกระเฉงขึ้น สำหรับกล้ามเนื้อเล็กมีการควบคุมได้ดีขึ้น เด็กสามารถเล่นของเล่นที่ใช้มือหยิบจับหรือหมุนได้ ประสิทธิภาพตัดต่อภาพต่อปลาย ไม้บล็อกหยอดกล่องรูปทรงกระดานหมุนซ่อนดอก เด็กจะชอบเล่นอิสระและเลียนแบบท่าทางของคนและสัตว์ การเล่นบทบาทสมมติจำลองสถานการณ์ต่างๆ ด้วยของเล่นที่เหมือนของจริงช่วยเสริมจินตนาการให้กับเด็กได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์

นอกจากนี้เด็กสนใจฟังนิทาน เรื่องเล่า และดูหนังสือภาพ ชอบแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวต่างๆและเคลื่อนไหวตามจังหวะเสียงเพลง ในช่วงวัยนี้เด็กเริ่มเล่นกับเด็กอื่นมากขึ้นและทำงานเป็นกลุ่มได้

๔. พฤติกรรมการเล่นของเด็กวัย ๔-๖ ปี

เด็กวัยนี้มีความพร้อมในด้านต่างๆ มากขึ้นมีการเคลื่อนไหวของร่างกายคล่องแคล่วขึ้น ชอบเล่นกลางแจ้งกับเครื่องเล่นสนาม และเครื่องเล่นที่มีลูกบอลขยับได้ สามารถเล่นของเล่นที่ใช้มือจับได้ดีขึ้น เด็กพอใจจะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มมากขึ้น ชอบเลียนแบบชีวิตในบ้านและสังคมแวดล้อม โดยการแสดงบทบาทสมมติเป็นเรื่องราวมากขึ้นและมีการกำกับบทบาทของเพื่อนเล่น ชอบฟังนิทาน โคลงกลอน ปริศนาทายคำ ช่างซักถามและตั้งคำถามกับสิ่งต่างๆที่พบเห็นในเชิงเหตุผล ชอบทดสอบทดลองด้วยตนเอง สนใจตัวหนังสือและเขียนชื่อตัวเอง เขียนตัวเลขได้ และรู้จักนับ รู้จักเปรียบเทียบ ทำให้สามารถเล่นจำแนกสิ่งต่างได้ ชอบวาดภาพระบายสี ประดิษฐ์สิ่งต่างๆตลอดจนสามารถเล่นเกมที่มีกติกาต่างๆได้

ลักษณะรูปแบบการเล่น

๑. การเล่นกับร่างกายตนเอง (Unoccupied play)

เป็นการเล่นในช่วงเด็กแรกเกิดจนถึง ๓ เดือน ซึ่งเป็นช่วงที่ทารกมักจะชอบการเคลื่อนไหวร่างกาย ของตน (แขน ขา มือ นิ้ว เท้า) และเริ่มเรียนรู้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและการเคลื่อนไหวร่างกายของตนเอง

๒. การเล่นตามลำพัง (Solitary play)

เป็นการเล่นในช่วงเด็กแรกเกิดจนถึง ๒ ปี เด็กในช่วงนี้จะชอบเล่นคนเดียวและไม่สนใจที่จะเล่นกับคนอื่น เป็นกลุ่ม โดยมากการเล่นตามลำพังของเด็กมักจะชอบหยิบจับสิ่งของ นำสิ่งของเข้าปากเพื่อรับรู้รสชาติ การเล่นตามลำพังของเด็กไม่ได้หมายความว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองยังเล่นด้วยไม่ได้ แต่ในทางตรงข้ามพ่อแม่ ผู้ปกครองควรเล่นกับเด็ก พูดคุย หยอกล้อ หยิบยื่น กับเด็ก เพราะนอกจากจะเป็นการกระตุ้นพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์และการรับรู้ของเด็กแล้ว เด็กยังเรียนรู้การพัฒนาภาษาจากผู้ใหญ่ได้เป็นอย่างดี และเน้นการเล่นโดยให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระ

๓. การเล่นแบบสังเกตการณ์ (Spectator/Onlooker Behavior)

เป็นการเล่นในช่วง ๒ ปี จะเป็นช่วงที่เด็กจะให้ความสำคัญกับการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัว โดยเฉพาะดูเด็กคนอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัว ครูและผู้ดูแลเด็กอาจจะช่วยสนับสนุนให้เด็กได้เข้าไปเล่นร่วมกับเด็กอื่น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กบางคนอาจจะไม่กล้าพูดคุย การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นกับเด็กที่อายุต่างวัยและต่างเพศจะช่วยทำให้เด็กได้เรียนรู้ได้เป็นอย่างมาก

๔. การเล่นแบบต่างคนต่างเล่น (Parallel play)

เป็นการเล่นในช่วงมากกว่า ๒ ปี โดยเป็นการเล่นของเด็กอย่างอิสระหลังจากที่ตนเองไปสังเกตการณ์จากเด็กคนอื่นแล้ว และนำกระบวนการเล่นมาเล่นเอง เช่น สังเกตเห็นเด็กคนอื่นก่อปราสาททราย หลังสังเกตและเข้าใจแล้วจึงเล่นตามลำพัง และไม่ไปแทรกแซงการเล่น หรือขอคนอื่นเล่นด้วย ในช่วงการเล่นนี้ครูและผู้ดูแลเด็กควรสอดแทรกให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน และการแบ่งเวลาการเล่นให้ดี ให้ความรู้เวลานี้ คือ เวลาเล่น เวลานี้ คือ เวลากิน ทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ เช่น แปรงฟัน ล้างมือ เวลาฟังนิทาน เวลานี้ คือ เวลานอน จะทำให้เด็กเรียนรู้ ครูและผู้ดูแลเด็กจะสังเกตได้ว่าเด็กจะแสดงการรอคอย เช่น หลังจากตื่นนอนในช่วงบ่ายแล้ว หากทำเป็นกิจวัตรเด็กจะนั่งรอคอยให้ครูอ่านนิทานให้ฟัง เป็นต้น ๕. การเล่นร่วมกับคนอื่น (Associative play)

เป็นการเล่นในช่วงเด็กอายุ ๓ ถึง ๔ ปี โดยในช่วงนี้เด็กจะชอบที่จะเล่นกับคนอื่น โดยอาจมีการเล่นกับอุปกรณ์คนละชิ้น แต่จะชอบการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น ๆ โดยมากจะเล่นเป็นกลุ่มเล็ก ๒-๓ คน เด็ก ๆ อาจจะมีการขอสลับอุปกรณ์หรือใช้สถานที่หรืออุปกรณ์ในการเล่นด้วยกัน เช่น เล่นม้าหมุน เล่นม้าโยก แต่อาจไม่สามารถเล่นตามกฎกติกาได้มากนัก การเล่นแบบนี้จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรัก สามัคคี การแบ่งปัน การแก้ปัญหา และการพัฒนาการทางภาษาได้ และการเล่นร่วมสามารถทำได้ทั้งกลางแจ้ง และทำได้ในห้องเรียน ห้องที่จัดสำหรับการเล่นและพื้นที่เปิดที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก ๖. การเล่นแบบร่วมมือกัน (Cooperative play)

เป็นการเล่นในช่วงเด็กอายุ ๔ ปีขึ้นไป โดยที่เป็นการเล่นโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เป็นการเล่นเพื่อสร้างความเพลิดเพลินและเล่นกับคนอื่น การเล่นชนิดนี้สามารถมีการตั้งกฎกติกา ให้เด็กได้เรียนรู้การรู้จักแพ้ ภัยและแบ่งปัน

โดยจะเห็นได้ว่าบทบาทของครูและผู้ดูแลเด็กมีส่วนสำคัญอย่างมากให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น เพราะการเล่นเป็นใจความสำคัญสำหรับพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็ก

ประโยชน์ของการเล่น

การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เพราะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็ก เป็นโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การเล่นยังเป็นกิจกรรมที่ให้ความสุข สนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็กโดยไม่มีการบังคับใด ๆ และยังเป็นวิธีการหรือแนวทางที่เด็กจะช่วยให้ตนเอง สามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงรอบ ๆ ตัว ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พัฒนาการด้านร่างกาย

ในขณะที่เด็ก ๆ เล่นนั้น เด็ก ๆ จะต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นกล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่การทรงตัว กล้ามเนื้อแขนขาซึ่งทำให้เด็กมีการเคลื่อนไหวที่คล่องแคล่วกระฉับกระเฉงกล้ามเนื้อเล็กได้แก่การใช้กล้ามเนื้อมือในการหยิบจับถืออุปกรณ์ต่างๆซึ่งถ้าเด็กมีการพัฒนากล้ามเนื้อมือที่ดีก็ทำให้เด็กหยิบจับอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้คล่องแคล่ว

พัฒนาการด้านสติปัญญา

ในขณะที่กำลังเล่นเด็กจะได้สัมผัสสิ่งที่เล่นและสิ่งแวดล้อมโดยตรง ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่านั่นคืออะไรเรียนรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่นุ่ม แข็ง ร้อน เย็น สูงหรือต่ำโดยที่เด็ก ๆ จะเรียนรู้ว่าตัวเองสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากน้อยแค่ไหน ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญา สมรรถนะของเด็กจะได้รับการกระตุ้นให้ได้เรียนรู้ จดจำและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ถ้าหากเด็กขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้จากการเล่นแล้วละก็สมรรถนะของเขาก็จะขาดการพัฒนาไปอย่างน่าเสียดาย

พัฒนาการด้านอารมณ์

จิตใจเด็กจะร่าเริงเบิกบาน มีอิสระในการเลือกเล่นสิ่งที่ตนสนใจ เด็กได้ระบายอารมณ์และความรู้สึกขณะเล่น ผ่อนคลาย ความตึงเครียด

พัฒนาการด้านสังคม-จิตใจ

การเล่นจะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่รวมกลุ่ม รู้จักบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม ฝึกเด็กในเรื่องของการปรับตัว รู้จักการผ่อนปรนและรอคอย อดทนต่อความไม่สมหวัง รู้จักการแบ่งปัน รู้จักการร่วมมือกับคนอื่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

แผนการสอนส่งเสริมพัฒนาการผ่านการเล่น

แผนการสอนเรื่อง ร่างกายของฉัน สำหรับเด็กอายุ ๑ปี ๖เดือน – ๒ ปี

(พัฒนาการด้านการรับรู้เข้าใจภาษา RL)

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เด็กชื่อวัยวะของตนเอง ได้ถูกต้อง อย่างน้อย ๑ ส่วน
๒. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน
๓. มีฝึกทักษะการคิดและแก้ปัญหา

สาระการเรียนรู้

การเล่นเกม ชื่อวัยวะบนใบหน้าของตนเอง

ประสบการณ์สำคัญ

การเรียนรู้ร่างกายของตนเอง

การแก้ปัญหาในการเล่น

การสังเกต การจำแนก และการจดจำนำไปใช้งาน

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

๑. เด็กและครูพี่เลี้ยงร่วมร้องเพลง พร้อมปรบมือและทำท่าประกอบเพลง
เนื้อร้องของเพลง (เรามีตาไว้ดู เรามีหูไว้ฟัง คุณครูท่านสอนท่านสั่ง ต้องตั้งใจฟัง ต้องตั้งใจดู)
๒. ครูพี่เลี้ยงถามเด็กว่า ตาอยู่ไหน หูอยู่ไหน และ ...อยู่ไหน (อวัยวะอื่นๆที่ครูพี่เลี้ยงสามารถสอนเพิ่มเติมได้)

สื่อการเรียนรู้

ร่างกายของตนเอง

เพลง “ตามีไว้ดู หูมีไว้ฟัง”

การประเมินผล

สิ่งที่ต้องประเมิน

สังเกตเด็กร้องเพลง ชื่อวัยวะของตนเองได้ถูกต้องหรือไม่

สังเกตมีส่วนร่วมในการร้องเพลงแสดงท่าทางประกอบ

เครื่องมือการประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล

แบบสังเกตและประเมินกิจกรรม/การเล่น โดยพยาบาล

แผนการสอนเรื่อง ร่างกายของฉันทัน สำหรับเด็กอายุ ๒ ปี ๑ เดือน – ๒ ปี ๕ เดือน
(พัฒนาการด้านการรับรู้เข้าใจภาษา RL)

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เด็กชื่อวัยวะของตนเอง ได้ถูกต้อง อย่างน้อย ๗ ส่วน
๒. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน
๓. มีฝึกทักษะการคิดและแก้ปัญหา

สาระการเรียนรู้

การเล่นเกมส์ ชื่อวัยวะบนใบหน้าของตนเอง

ประสบการณ์สำคัญ

การเรียนรู้ร่างกายของตนเอง

การแก้ปัญหาในการเล่น

การสังเกต การจำแนก และการจดจำนำไปใช้งาน

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

๑. เด็กและครูพี่เลี้ยงร่วมร้องเพลง พร้อมปรบมือและทำท่าประกอบเพลง

เนื้อร้องของเพลงภาษาอังกฤษ If You're Happy and You Know It

(If you're happy and you know it, clap your hands.

If you're happy and you know it, clap your hands.

If you're happy and you know it and you really want to show it,

If you're happy and you know it, clap your hands.

If you're happy and you know it, stomp your feet.

If you're happy and you know it, stomp your feet.

If you're happy and you know it and you really want to show it,

If you're happy and you know it, stomp your feet.

If you're happy and you know it, smile.

If you're happy and you know it, smile.

If you're happy and you know it, if you're happy and you know it,

If you're happy and you know it, smile.

If you're happy and you know it, smile.

If you're happy and you know it, shout hooray!

If you're happy and you know it, shout hooray!

If you're happy...

เนื้อร้องของเพลงภาษาไทย หากว่าเรากำลังสบาย

หากว่าเรากำลังสบาย.....จงตบมือพลัน.....(ซ้ำ)

หากว่าเรากำลังมีสุข หมดเรื่องทุกข์ใด ๆ ทุกสิ่ง

จะมัวประวิงอะไรกันเล่า จงตบมือพลัน (ปับ ปับ)

- กระต๊อบเท้าพลัน

- ผงกหัวพลัน

- จงส่งเสียงดัง

- จงออกท่าทาง

ท่าประกอบ

๑.) หากว่าเรากำลังสบาย - ตบมือตามจังหวะ

๒.) จงตบมือพลัน - ร้องจบตบมือ ๒ ที

๓.) หากว่าเรากำลังมีสุข หมดเรื่องทุกขใด ๆ ทุกสิ่ง จะมัวประวิงอะไรกันเล่า - ตบมือตามจังหวะ

๔.) จงตบมือพลัน - ตบมือ ๒ที

- กระทืบเท้าพลัน - กระทืบเท้า ๒ ที

- ผงกหัวพลัน - ผงกหัว ๒ ที

- จงส่งเสียงดัง - ออกเสียง ๑ ครั้ง (ฮาฮา , โอเล่ ฯลฯ)

- จงออกท่าทาง - ทำท่าตั้งแต่ท่าแรกจนถึงท่าสุดท้าย

๒. ครูพี่เลี้ยงถามเด็กว่า ตาอยู่ไหน หูอยู่ไหน และ ...อยู่ไหน (อวัยวะอื่นๆที่ครูพี่เลี้ยงสามารถสอนเพิ่มเติมได้)

สื่อหรือแหล่งการเรียนรู้

๑.ร่างกายของตนเอง

๒.เพลง “หากว่าเรากำลังสบายจงปรบมือพลัน”หรือเพลง “If You're Happy and You Know It”

๓.บอร์ดแสดงอวัยวะในร่างกายของฉฉฉฉ ให้เด็กนำรูปภาพอวัยวะของฉฉฉฉไปติดที่บอร์ดทีละคน จนครบทุกคน ชมเชยเมื่อเด็กทำได้

การประเมินผล

สิ่งที่ต้องประเมิน

สังเกตเด็กร้องเพลง ชื่ออวัยวะของตนเองได้ถูกต้องหรือไม่ อย่างน้อย ๗ ส่วน

สังเกตมีส่วนร่วมในการร้องเพลงแสดงท่าทางประกอบ

เครื่องมือการประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล

แบบสังเกตและประเมินกิจกรรม/การเล่น โดยพยาบาล

แผนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์

๑.แผนการสอนเรื่อง หนูชอบกินผัก รู้รักธรรมชาติ

ปลูกฝังนิสัยการรับประทานผัก เพื่อสุขภาพที่ดี โภชนาการและการรับประทานอาหารเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ต่อการเจริญเติบโตและส่งผลไปถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ช่วยให้สมองทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมหนูชอบกินผัก รู้รักธรรมชาติ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังนิสัยในการชอบรับประทานผักเพราะเด็กๆ ได้เรียนรู้ชนิดของผักไม่ว่าจะเป็น ถั่วงอก ผักบุ้ง คะน้า ผักกาดขาว เป็นต้นเพราะเป็นผักที่ปลูกง่าย ดูแลรักษาง่ายและเด็กได้เรียนรู้ตั้งแต่ขั้นตอนการปลูก การดูแลรดน้ำทุกวันและนำผักที่ปลูกไปประกอบอาหาร เด็กภูมิใจและอยากจะชิมผักที่ตัวเองปลูก นับเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการรับประทานผักให้กับเด็ก

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑.บอกสิ่งที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชได้

๒. สังเกตและคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของพืชผักได้

๓. พัฒนากล้ามเนื้อมือและตาให้ประสานสัมพันธ์กันจากการรดน้ำ

๔. การได้มีกิจกรรมทางกายกลางแจ้งทุกวัน

สาระการเรียนรู้

เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ชนิดของผักที่ปลูก สิ่งจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชผัก ได้แก่ ดิน น้ำ แร่ธาตุ อากาศ และแสงแดด

ประสบการณ์สำคัญ

ได้เห็นการเจริญเติบโตของพืชผัก และชิมรสชาติของผัก

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

๑.ครูพี่เลี้ยงและเด็กช่วยคิดหาชนิดของผักมาปลูกร่วมกันประจำสัปดาห์ ครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง สนทนาเกี่ยวกับชนิดของผักที่ปลูกง่าย ดูแลรักษาง่าย เช่น ถั่วงอก ผักบุ้ง ผักคะน้า

๒.เมื่อเด็กได้จัดเตรียมเมล็ดพันธุ์พืช แนะนำขั้นตอนในการปลูก พร้อมทั้งแนะนำวิธีการปลูกผัก ให้กับเด็ก ๆ

๓.เมื่อเด็กทำการปลูกผักเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้เด็กเล่าประสบการณ์การทำงานและขั้นตอนการทำงานว่าทำอะไรแล้วช่วยกันสรุป

๔.เด็กๆและครูพี่เลี้ยงรดน้ำผักทุกวัน

๕.นำผักที่ปลูกแล้วกลับบ้าน นำไปประกอบอาหารที่บ้านหรือนำไปร่วมกิจกรรมการประกอบอาหาร (Cooking) ในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย สถาบันพัฒนาสุขภาวะเขตเมือง ถ้านำกลับบ้านส่งการบ้าน การนำผักไปประกอบอาหารของแต่ละครอบครัว มาทางไลน์กลุ่มผู้ปกครอง

สื่อการเรียนรู้

๑.ผัก

๒.แปลงผักสุขภาพของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย

๓.อุปกรณ์รดน้ำผัก

การประเมินผล

๑.สังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรมและการตอบคำถาม

๒. สังเกตการณ์สนทนาและการแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม

๓.การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนำผักไปประกอบอาหารที่บ้านแล้วส่งรูปกลับมาในกลุ่มชมรมผู้ปกครอง

เครื่องมือการประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล

แบบสังเกตและประเมินกิจกรรม/การเล่น โดยพยาบาล

๒. กิจกรรมการประกอบอาหาร (Cooking)

กิจกรรมการประกอบอาหาร (Cooking) เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและเรียนรู้การทำงานอย่างเป็นกระบวนการผ่านการทำอาหารอย่างเป็นขั้นตอน ช่วยให้เด็กรู้จักวางแผนในการจัดเตรียมวัตถุดิบที่หลากหลาย โดยเน้นการใช้กล้ามเนื้อมือและนิ้วมือในการลงมือปฏิบัติจริง จากการทำกิจกรรมประกอบอาหารตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ตลอดจนได้เรียนรู้และรู้จักอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการประกอบอาหาร ช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดและพัฒนาทักษะอย่างสมดุล ทั้งยังปลูกฝังให้เด็กมีพฤติกรรมด้านสุขอนามัย และโภชนาการที่ดีอีก

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑.เพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

๒.เพื่อการเรียนรู้คำศัพท์ต่างๆจากของจริงและการได้ลงมือทำจริง

๓.เพื่อพัฒนาทักษะทางด้าน EF (Executive Function) การรอคอยรอคิว

๔. เพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ ๒๑ Collaboration teamwork and leadership (ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะความเป็นผู้นำ)

สาระการเรียนรู้

กิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม การลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากของจริง

ประสบการณ์สำคัญ

การลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากของจริง มีกระบวนการในการทำ กิจกรรม ๓ ขั้นตอน ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรม

๑. ครูพี่เลี้ยงและเด็กช่วยคิดหาเมนูอาหารที่สนใจร่วมกันทำประจำสัปดาห์ คุณครู ผู้ปกครอง สนทนาเกี่ยวกับวัตถุดิบ ส่วนผสม และอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาหาร ว่ามีอะไรบ้าง ให้แต่ละครอบครัวมีส่วนร่วมในการนำวัตถุดิบในการทำอาหารมา

๒. เมื่อเด็กได้จัดเตรียมวัตถุดิบและส่วนผสมที่จะนำมาปรุงอาหารในเมนูที่คิดแล้ว ให้ช่วยกันล้าง หั่น และปรุงสุก ทั้งนี้ ก่อนการประกอบอาหาร ให้คุณครู แนะนำขั้นตอนในการทำอาหาร พร้อมทั้งแนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้กับเด็ก

๓. เมื่อเด็กทำการประกอบอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้เด็กเล่าประสบการณ์การทำงานและขั้นตอนการทำงานว่าทำอย่างไร แล้วช่วยกันสรุปว่าเมนูที่ทำนั้นมีสี สัน กลิ่น รสชาติ เป็นอย่างไร ส่วนผสมและเครื่องปรุงใส่อะไรไปเท่าไร รวมทั้งเครื่องปรุงแต่ละชนิดมีรสชาติเป็นอย่างไร เป็นต้น

สื่อการเรียนรู้

๑. วัตถุดิบของสดในเมนูอาหารที่ทำ

๒. อุปกรณ์การทำอาหาร

การประเมินผล

สิ่งที่ต้องประเมิน

๑. เด็กได้รับความสนุกสนาน สนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรม

๒. เด็กจะได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ จากวัตถุดิบ อุปกรณ์

เครื่องมือการประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล

แบบสังเกตและประเมินกิจกรรม/การเล่น โดยพยาบาล

๓. กิจกรรม แต่งแต้ม สี สัน

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ หรือการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปะศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ การตัด การฉีก ปะ ตลอดจนการประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึกและความสามารถของตนเอง ปลุกฝังลักษณะนิสัยให้เป็นคนมีความประณีต มีความละเอียดอ่อน เป็นคนมีระเบียบ รักความสะอาดในการทำงาน ข้อควรตระหนักและให้ความสำคัญคือ การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ระดับปฐมวัย มิได้มุ่งเน้นผลงานที่สวยงาม แต่เป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก การใช้คำว่ากิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อให้ครูระลึกอยู่เสมอว่า ศิลปะสำหรับเด็กมิได้เน้นให้เด็กทำได้สวยหรือเหมือนของจริง แต่ทำให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านจากการทำกิจกรรมนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่- มัดเล็ก

๒. พัฒนาประสาทสัมผัสทั้งห้าระหว่างตา กับมือ

๓. ส่งเสริมและพัฒนาการความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

๔. ถ่ายทอดอารมณ์ผ่านผลงานของตนเอง

๕. ทำให้มีความเพลิดเพลิน

๖. สร้างความเชื่อมั่นในการแสดงออกให้กับเด็ก

๗. ส่งเสริมการปรับตัว รู้จักการทำกิจกรรมร่วมกัน

๘. พัฒนาภาษา สามารถอธิบายผลงานของตนเองได้

๙. ได้เรียนรู้คำศัพท์และสีเพิ่มเติม

สาระการเรียนรู้

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติจริง

ประสบการณ์สำคัญ

การลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากของจริง มีกระบวนการในการทำ กิจกรรม ๓ ขั้นตอน ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป

กิจกรรมการส่งเสริมเรียนรู้

- ๑.วาดภาพระบายสี ได้แก่ การระบายสี หยอดสี เป่าสี ละเลงสีด้วยนิ้วมือ เป็นต้น
- ๒.การปั้น ได้แก่ ปั้นดินเหนียว ปั้นแป้งโด เป็นต้น
- ๓.การพิมพ์ภาพ ได้แก่ นำวัสดุธรรมชาติมาพิมพ์ภาพ เป็นต้น
- ๔.การพับ ได้แก่ การพับกระดาษเป็นรูปต่างๆ
- ๕.การตัด ฉีก ปะ
- ๖.การประดิษฐ์เศษวัสดุ

สื่อการเรียนรู้

๑. กระดาษ
๒. สีน้ำ สีเทียน สีไม้ สีชอล์ก สีผสมอาหาร
- ๓.ดินเหนียว แป้งโด
- ๔.ดินสอ
- ๕.วัสดุในการพิมพ์ภาพ ได้แก่ กิ่งไม้ ใบไม้ ฝาขวด เป็นต้น

การประเมินผล

- ๑.เด็กได้รับความสนุกสนาน สนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรม
- ๒.ผลงานของเด็กแต่ละคน

เครื่องมือการประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล
แบบสังเกตและประเมินกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

๑. “ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.okmd.or.th/okmdopportunity/new-gen/๒๖๒/>
๒. หลักสูตรการส่งเสริมและพัฒนาเด็กก่อนอายุ ๐-๒ ปี ของสถาบันพัฒนาอเนกัมัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มิถุนายน ๒๕๕๙
๓. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทร. ๐ ๒๕๙๐ ๑๐๐๐ www.moph.go.th ปีที่พิมพ์ เมษายน ปี ๒๕๖๓

๔. คู่มือเล่นเปลี่ยนโลกเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ และความสุขสำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กองกิจกรรมทางกาย
เพื่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ๒๕๖๓